

Skåne
Kajjagers lrd, Forna hld.

1/2

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Östgöta lrd, Hällestads sm.

4091

Östgöta lrd.

Forna hld.

Skördeseder i Skåne i äldre tider aviker ganska mycket från våra dagars skördbruk. I forna dagar tillgicks det så att hö och säd avverkades med tis när slutet malkades samlades samlades alla i ring omkring en som högg de sista stråna för att ta häsen kvitten skulle befinna sig der. Sedan blev länden bunden för hand. Sista häsen som blev bund kallades Städaren och var minst dubbelt så stor som de andra. Linskölden tillgick så att linet ryktes upp med hand och blev bunden i små kärvar och uppställda för att torka sedan fröna avsejats blev linet ytterligare utbrutt på sädesstubben för att torka och lärofter bråkas breket tillgick så att ett större hä

grävdes i marken och lades större stötar sedan lades
linet på stöarna varefter det eldades i botten på
graven ett fruntimmer fick i uppdrag att sköta
eldningen när linet blev riktigt tørt skulle det
bräkas ett arbete som utfördes av männen. Bräken
var tillverkad av trä cirka en och en halv aln hög och
lika lång överdelen med skarpa kanter på undersidan
underdelen med skarpa kanter på översidan båda
delarna sammansatta och överdelen rörlig. linet lades
emellan överdelen luftas upp för att tryckas mot under-
delen med ena handen medan man höll linet med
andra handen. understeknad har själv deltagit i när-
arbetet i Torna Hällstadi. Sedan linet bräcats skulle
det skäklas hvilket arbete utfördes av fruntimmer.

4091

LJUNGS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Wid skäpningens arbetet användes en uppriktad stämde träställning med fot en klyka överst varpå linet lades ett tunt trästycke användes att bearbeta linet vilket benämndes skäpsträ vid arbetet föll ytterskallet av linet till marken och det som sloys av benämndes blånor varefter linet var färdigt att spinna och sedermera vävas, sedan linet var vävt benämnde produktten lärft. sedan skulle räckerna blekas sommar tiden på en gräsvall och emellanåt tvättas.

Skäp, Odensöns ö.

(Lockerbetsstöden har också gamla anor. År 1887 arbet undertrycknad vid Svenstorp's Hersegård i närheten av Örtofta där ockades Lockerbetor nämnda år på 17

tunmland. vittre levererades till Åslövs Sockerfabrik
enär ingen Sockerfabrik fanns vid Örtofta då.
Gården arrenderades då av framtidne Patron Jacobius
Med skörden användes spadar att lossna betorna
vid lastningen på fället plockades betorna i korgar
och lastades på vagnar för att vidare befordras till
Örtofta järnvägsstation. Sedan Sockerfabriken vid
Örtofta var färdigbyggd levererades sockerbetorna.
Odlingen omfattade vissa år 300 tunnland. Patron
Jacobius var Kyrkoställandes Director där de första
åren. Sedan Sockerbets skörden var avslutad vid Svens
rustades till skördegilje för gårdens folk. På stupa
garna inberäkna de brännvin inköptes och dans lokalen
inordning ställdes vid ~~4~~ 4 tiden på efm. började dans

4091

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

tunmland. vittre levererades till Åslövs Lockersfabrik
enär ingen Lockersfabrik fanns vid Örtofta då.
Gården arrenderades då av framtidne Patron Jacobius
Med skörden användes spadar att lossna betorna
vid lastningen på fället plockades betorna i korgar
och lastades på vagnar för att vidare befordras till
Örtofta järnvägsstation. Sedan Lockersfabriken vid
Örtofta var färdig byggd levererades sockerbetorna.
Odlingen omfattade vissa år 300 tunnland. Patron
Jacobius var Kyrkoställandes Director där de första
åren. Sedan Sockerbetesskörden var avslutad vid Svens
iustades till skördegilje för gårdens folk. Betspysa
garna inberäknade brännvin inköptes och danslokaler
iordningställdes vid ~~4~~ 4 tiden på efm. började dans

4091

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sedan dansen pågått cirka 2 timmar intogs
förfriskningar bestående av. Rensda smörgåsar,
med ostkött pålägg brännvinsserveringen verkställde
av Ladufogden sedan vidtog dansen igen och
pågick i några småtimmarna däremellan serverades
kaffegökar, vid nio a. lotiden på kvällen infann
sig Herrskapet Jacobius, och stannade en stund.
Musiken utfördes på fiol till och med blåsinstru-
ment kommo till användning. Gammaldagsdan
spelades såsom polka maculka, och kadri. till och
med fingerpolkan, och Skrattpolkan. varvid både
spelades sedan vidtog sång och till sist skrattades
musikanterna. När allt var slutt voro alla deltagare
nöjda och belåtna, allt tillgick gemytligt.)

En sång lärde undertecknad vid ett större
vitken här nedan är anteckad o. återgiven.

Först en Mars o sedan Kadrißj.

1) Öfver du rare räcke mig din hand
valsens skall vara kärleks ibland munter
och lätt i svävande ring valsens är funnen
all världen i terling

2) med lust och pröjd och harmoni och
gossarnas sång och lustiga vår kärleken tändes
vårt hjärta i blanch på livets förtovade land
Niels skrivet av Johan Lunell Ö. O. Larsson
Örtofta. Mitt namn utsattes icke i Tidningen.

4091

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skåne
 Kungävs län
 Örtåpa s:m

LUNDS UNIVERSITETS
 FOLKMINNESARKIV

Till Red. av Skr. Dagbladet, Malmö

Jå uppmaning, vill undersätta
 lämna några rader om Sködetiden
 för 50 år sedan, jag hade då
 tjänst som piga hos en landtbrukare
 som hade en arendegård lydande
 under Glättäng pr Örtåpa, min
 hustrunde skulle under hösten
 hålla erdäng o två pigor vid
 gården "enligt arende kontraktet".

Så måste vi stiga upp half fyra
 på morgonen, för att vara vid
 gården fem för då börja arbeta
 på den tiden ^{inte förägn} ^{1/8 på kvällen} hugg de all
såden med tiar, sen var
 det ju till att neqa som det
 kette o binda med hand,
 Band var snoddad af hä med
 en smussa, det fick alltid
 gamla qumnor skata innan
 hästen börja, när då all
 såden var huggen, kunde
 det ju hända att hela
 styrkan på 30-40 man, måste
 ut o binda, så börja vi kl 5
 på morgonen, så var vi så
 våta af dagg, så ett par
 timmar senare var vi

4091:8

 UNIVERSITETS
 FOLKMINNESARKIV

lika vata af svett, men
 allt gick med lust o skoj,
 särskilt litat om någon
 starkare ville sticka fram
 o vara först, o då böja hela
 styrkan o springa i kapp, så
 ladvogden, hade folket öpar
 allt, men det tyckte han om,
 när vi då hade uppbundit
 skulle vi alla lägga det
 sista bandet om ten enda meg
 (kärre) så den blef så oformlig
 med sina 30-40 band.

- [Sen var det ju till att åka
 hem så den till gården, o då
 var det böndernas pigor som
 skulle läsa lassen, för det

10
var en kronst på den tiden
för de hade ju så smala
vagnar o skulle ha mycket stora
o höga lass, skulle något lass
misslyckas kom inte den pigan
till att lämna mer den hästen,
när vi då hade inhöstat fick
vi ett stort höstgille på gården
o då var alla bjudna sam. hade
deltaget i skördarbetet,
vi hade det alltid en
törtdagseftermidd, med början
kl tre, då ett långt bord var
dukat på logen med kaffe
o alla sorters hembakat bröd,
härskapet gick själv o bjöd
om kring, o sen det blef undanst
o afdukat, så blef det dans efter

4091

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

3 /
fiol o harmonika tills det blef
skrymning, så bars der inn stora
korgar med smörgåsar så läkera,
o goda, o hembraggt öl o brännin
fattas inte i heller, men det var
en skam o ta för mycket, så det
var endast någon statdräng som
tog för mycket, när då kvällsmaten
var äten, trädde dansen på nytt
stundom tills salen gick upp, o det
yngre herrskapet o befälet var
med till slut, o då blef vi tackade
för gott arbete, o vi tacka äpen
för allt gott vi hade fått, så skildes
vi allt under sång o glam, så var
hösten ett minne för hela lifvet
som aldrig återkommer.

Lin odlades äfverallt¹²
på den tiden den såddes som säd
men när den var mogen skars den
af med knippar, o bands i negor
så togs den hem på logen o repas häften
af, det var ^{på} en stor planker med in
10 st gräpva taggar på, så samlades fröna
ihop, för linfrö var rätt dyrt, o
halmen breddes ut på stubben o
ligga cirka 3 veckor till den blef
skör, sen skulle den brytas, der
var särskilt brydestuga, för hela
byn, der var särskilt någon
äldre som fick förtroende o torke
hörden (linen) så var alla drängar
o pigor samlade till brydegille
o då var det gille helle tiden

4091

4/
linnen bröts på dertill afsedda
brötar, så det böja likna linn
när det så var färdigt togs
det hem på logen för att skättas
det var bara pigorna som skätte
det, men så gick det från det
ena stället till det andra, o
alltid var det lifvat,
sen hänglas linnen så blef
det bästa till fint linn, det andra
kallas bläner o det sista skettefall
så var der arbete hela vintern,
så var det till spinna, stöspigan
o span hos (bästa linnen) o bläner o
minstpigarn skettefallen, så när
det blef qväll flytta ni till
Kakelugnen o vatt o span, ljus

hade vi af en tranlampe som
 stod på ^{en} daldal, det var en lång
 stads som var fäst i bjelken med
 en rund träbit till lampen, men
 det gick lika bra, alla var nöjda
 någon sjöng, en annan tala om
 historier så blef kl 9 o då skulle
 alla gå lägga sig, först gick
 usoran eller husfadren efter
 psalmboken o läste aftonbönen
 sen sade vi godnatt,

LUNDS UNIVERSITETS
 FOLKMINNESARKIV

Ja som Redaktören ser är det
 inte mycket jag har att bjuda på
 men är der något som passar får
 det gärna publiceras, men jag vill
 inte namn eller plats skall nämnas.
 Höglakningsfullt

Fru Elma Andersson

4091

Högalid Gredala

Höstminne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Då man talar om höstminnen från ferna tider, erinrar jag mig hur det gick till att innösta hasselnötter i Skåne, närmare bestämt i Har - jagers härad.

Jag går c:a femtio år tillbaka i tiden.

På den tiden hade man vinter, när det skulle vara vinter, och även mycket varma somrar, vilka följdes av vackra höstar. Vår lilla hasseldunge låg där skånska skogsbygden övergår i slätten. Då jag talar om slätten, menar jag icke någon flack bygd, utan ett kuperat landskap, här och där klätt med vackra skogspartier. Just så såg det ut i min hembygd.

Mot norr syntes en lång skogsrand, där vi, då det var tidig vinter, kunde se svaga strimor av norrskenet. Det trodde man betydde lång och kall vinter.

I sydväst var landskapet backigt, och på en höjd kunde man se den gamla vita kyrkan, som sades vara byggd på 1100-talet.

Vår hasseldunge låg i närheten av ett stort samhälle, och därifrån brukade pojkar olovligt plöcka nötterna innan de voro mogna.

De skadade även ofta buskarna, så att vakt måste utsättas.

I medio av september, då säden blivit innöstad, begåvo sig alla lediga medlemmar av familjen på vackra eftermiddagar till hasseldungen, för att plöcka nötterna.

Till en början följdes vägen över åkrarna, där drängarna gingo med hästar och plog och vände den svarta myllan.

Därefter kommo vi till den gamla grinden, där några björkar lyste med sina vita stammar i solskenet.

Framför oss hade vi nu hasselbuskarna, och nötpleckningen kunde börja.

Var och en var försedd med ett förkläde, som fästes upp på båda sidorna, så att det kom att likna en stor påse.

Med en krokkäpp böjde vi grenarna nedåt, och då gällde det att fylla påsarna så fort som möjligt, för att sedan tömma innehållet i en av de stora säckar, som vi hade medtagit.

När den första säcken var full, var det tid att dricka kaffe med nybakade bullar till.

Alla voro glada, och tyckte att detta var ett extra nöje. Särskilt vi ungdomar funno detta vara en av höstens roligaste upplevelser, och även morfar var mycket belåten, när de stora säckarna voro fullpackade.

I skymningen kommo drängarna och hämtade säckarna, som vid hemkomsten tömdes på loftet.

Där skulle nötterna ligga i sina höljen minst en månad för att torka, så att de senare lätt kunde rensas.

Då denna tid gått till ända, kom en ny procedur.

Under de mörka novemberkvällarna skulle nötterna rensas.

4091

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nu samlades familjen änyo och alla skulle hjälpa till med arbetet. När alla på gården hade uträttat sina göromål för dagen, skulle vi samlas i storstugan.

Först kommo pigorna från vinden med stora videkorgar, fyllda med orensade nötter, vilka tömdes ut på det stora svarta stenbordet. Och sedan kommo drängarna in från gården i larmande träskor.

Värdfolket satte sig vid översta bordsändan, och alla övriga placerade sig på bänkarna längs efter sidorna.

Under muntert glam och berättande av gamla historier, gick arbetet raskt undan, utom för drängen Per och pigan Hanna, som alltid hade så mycket annat att tala om.

Ute från trädgården hördes vindens sus, och snöflingorna slogo mot fönsterrutorna.

Då kändes det gott att sitta nära den varma järnungnen, vilken hade det välkända mönstret av Sankt Göran och draken.

Med rensningen hölle vi på några timmar, och sedan värdinnan bjudit på kaffe, var det slut för dagen.

Några veckor före jul, då nötterna hade torkat väl, utdelades en del härav till släkt och vänner.

När jag nu vid jultiden äter nötter, kommer jag alltid att tänka på den gamla goda tiden, då jag fick vara med om att plocka hasselnötter.

Minne" den 9/11 1932
Inger K. W.

4091